

УДК 351.862.4:342.25

Володимир Олексійович ДЕМИДЕНКО,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри конституційного права та прав людини
Національної академії внутрішніх справ*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ МУНІЦИПАЛЬНОЮ ВЛАДОЮ

Існування будь-якої суверенної держави неможливе без захисту її національних інтересів, що є основною, фундаментальною умовою гарантування самозбереження й прогресивного саморозвитку суспільства [8, с. 3].

Проблематика забезпечення національної безпеки України особливо актуалізувалася після тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, окремих районів Донецької і Луганської областей, подальших дії щодо дестабілізації обстановки у Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні, фактичного блокування проходження суден до українських портів у Маріуполі та Бердянську при проходженні через Керченську протоку та Азовське море, участю регулярних військ, радників, інструкторів і найманців у бойових діях на території України тощо.

За результатами аналізу забезпечення національної безпеки України загалом можна констатувати неефективність цього процесу, що проявляється: а) у відсутності сектору безпеки і оборони України як цілісного функціонального об'єднання, керованого з єдиного центру; б) в інституційній слабкості, непрофесійності, структурній незбалансованості органів сектору безпеки і оборони; в) у недостатності ресурсного забезпечення та неефективності використання ресурсів у секторі безпеки і оборони тощо.

Також доцільно зауважити, що замість інноваційних підходів в забезпеченні національної безпеки, зусилля центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування спрямовані передусім на вирішення поточних проблем, а сил і ресурсів на розвиток та розв'язання навіть найважливіших проблем, які визначають ключові детермінанти розвитку суспільства та держави на найближче десятиріччя, катастрофічно не вистачає [9, с. 185].

За цих умов, найперше, доцільно вдосконалити конституційно-правові засади забезпечення національної безпеки України, де має місце непоодинокі відставання від потреб і реалій сьогодення.

З цією метою, Верховною Радою України прийнято 21 червня 2018 року Закон України «Про національну безпеку України» за № 2469-VIII, який визначає основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади відповідної державної політики.

На наше переконання, вказаний Закон містить важливі позитивні положення: а) закріплення серед фундаментальних національних інтересів України – інтеграція в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, а також набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; б) структурування системи підпорядкування у секторі безпеки і оборони; в) визначення напрямків для розробки стратегічних планів короткострокового, середньострокового та довгострокового характеру (Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегії кібербезпеки України, Національної розвідувальної програми) тощо.

Проте, на нашу думку, Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року містить і певні недоліки, які унеможливають повноцінне забезпечення національної безпеки України. Одним із них є не включення до сектору безпеки і оборони муніципальної влади.

Так, відповідно до статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року до сектору безпеки і оборони належать: а) система органів державної влади; б) Збройні Сили України та інші утворені відповідно до законів України військові формування; в) правоохоронні та розвідувальні органи; г) державні органи спеціального

призначення з правоохоронними функціями; д) сили цивільного захисту; є) оборонно-промисловий комплекс України, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України.

В цьому зв'язку привертає увагу декілька аспектів.

По-перше, вкрай дивує включення до сектору безпеки і оборони громадян та громадських об'єднань, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України, що може бути загалом прийнятним фактом та відсутність поряд з цим в секторі безпеки і оборони органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

По-друге, в Законі України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року закладено певне внутрішнє протиріччя. Так, Закон України «Про національну безпеку України» розкриває дефініції воєнної безпеки (п. 2 ст. 1), громадської безпеки і порядку (п. 3 ст. 1), державної безпеки (п. 4 ст. 1) та встановлює, що забезпечення громадської безпеки і порядку є пріоритетним завданням органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб поряд з іншими органами публічної влади України (п. 3 ст. 1 вказаного Закону).

Варто наголосити, що органи та посадові особи місцевого самоврядування де-факто є суб'єктами забезпечення національної безпеки України. Адже повноваження органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, в тому числі, передбачають забезпечення: а) законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян; б) мобілізаційної підготовки та своєчасне й організоване проведення мобілізації; в) виконання військового обов'язку громадянами України; г) оборонної роботи; д) захисту стратегічних національних інтересів України – прогресивного демократичного розвитку, а також створення безпечних умов життєдіяльності і добробуту людини і громадянина. Саме в регіонах зароджуються негативні чинники забезпечення національної безпеки держави, що з часом з локального характеру трансформуються у глобальні реальні загрози національній безпеці держави. Національна безпека держави починається з безпеки регіонів.

Для прикладу, розглянемо гучний дипломатичний скандал між Україною і Угорщиною, пов'язаний із наданням угорських паспортів у консульстві Угорщини в Береговому громадянам України з відповідними настановами не повідомляти про отримання цих документів українській владі. Як видається, це лише видима вершина цього питання, яке носить довготривалий характер та має глибоке соціально-економічне, політичне, юридичне, мовно-культурне та інше коріння.

Беззаперечно, глибиною проблеми, яка складалася та погіршувалася за роки незалежності України, володіли органи місцевого самоврядування та їх посадові особи в Берегово. Центральна влада довгий період не помічала цих загроз, або свідомо їх уникала, з огляду на те, що питання подвійного громадянства носило до певного часу локальний характер. На наше переконання, на початку зародження вказаних загроз національній безпеці, вони могли б досить легко знівелюватися за спільної участі центральної і місцевої влади. На сьогодні ці загрози національній безпеці України з локального характеру трансформувалися в загальнодержавне значення і вже потребують значних зусиль та ресурсів. А неодноразові спроби їх вирішити призводять до погіршення міждержавних стосунків.

Фактично нинішня тимчасова окупація частини території України (АРК, окремих районів Донецької і Луганської областей) є наслідком системних прорахунків у забезпеченні регіональної національної безпеки. Відповідно, відсутність продуманої, комплексної регіональної національної безпеки, що може бути адекватно забезпечена виключно за участю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, має наслідком загалом вкрай низький рівень національної безпеки держави.

Відсутність в Законі України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII в секторі безпеки і оборони органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб абсолютно унеможливорює повноцінне її забезпечення. Ця теза особливо посилюється в контексті сучасної децентралізації публічної влади в Україні та подальшого розширення повноважень органів місцевого самоврядування, зміцнення їх матеріально-фінансової основи, формуванням спроможних територіальних громад.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Київ : Юрінком, 1996. 80 с.

2. Про національну безпеку України : закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 55. Ст. 1903.
3. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : указ Президента України від 26.06.2015 № 287/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 43. Ст. 1353.
5. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : закон України від 21.11.1993 № 3543-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 44. Ст. 416.
6. Про оборону : закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106.
7. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України : монографія / наук. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Талком, 2017. 576 с.
8. Дзьобань О. П. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій (методологія дослідження та забезпечення) : монографія. Харків : Константа, 2006. 440 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1498109> (дата звернення: 27.10.2018).
9. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України : навч. посіб. : у 3 ч. : Ч. 3: Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Київ : НАДУ, 2010. 208 с.

Одержано 01.11.2018

УДК 342.7

Олександр Федосійович КАЛІНІЧЕНКО,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри права Київського кооперативного інституту бізнесу і права

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМИ

Питання поліцейської діяльності в українському суспільстві є багатограним та актуальним на сьогоднішній день. Оскільки практика багатьох випадків свідчить, що непрофесійні дії поліції спричиняли негативну реакцію з боку багатонаціональної української громади.

Як визначено в ст. 10 Закону України «Про національну поліцію України»:

1. Національна поліція під час здійснення своєї діяльності має забезпечувати суспільну довіру до себе та підтримку громадян.

2. Національна поліція вживає всі необхідні заходи для того, щоб, дії її працівників, при всій суворості та рішучості, були обґрунтованими та зрозумілими для громадян.

3. У випадку застосування до громадянина заходів, що обмежують його права та свободи, працівник Національної поліції зобов'язаний роз'яснити причини застосування таких заходів, а також права та обов'язки, які виникають у зв'язку з цим, крім випадків коли таке роз'яснення є неможливим або недоречним.

4. Національна поліція постійно вивчає та враховує думку громадян щодо діяльності Національної поліції та здійснює моніторинг взаємодії Національної поліції з інститутами громадянського суспільства.

5. Думка громадян щодо діяльності Національної поліції є одним із визначальних критеріїв офіційної оцінки її роботи.

6. Відомості, що принижують честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи, оприлюднені працівником Національної поліції, у випадку визнання їх такими, що не відповідають дійсності судом, слідчим, органом дізнання мають бути спростовані у тій самій формі, в якій вони були оприлюднені, у найкоротший термін, але не пізніше ніж через один місяць з дня визнання таких відомостей, такими, що не відповідають дійсності [1].

Представництва ОБСЄ в Україні ставлять за мету надання Україні практичних порад щодо розробки політики та законодавства відповідно до міжнародних норм і стандартів та на основі міжнародного досвіду і кращої практики, які можуть врівноважити та